

than purely musicological and theoretical problems thanks to the composer immersed in studying different areas of human creativity around the world.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2017 р.

Прийнято до друку 30.02.2017 р.

Рецензент – д. мист., проф. Сташевський А. Я.

УДК 159.955:730:378

Д. О. Коршунов

**ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВОГО МИСЛЕННЯ НА
ЗАНЯТТЯХ ЗІ СКУЛЬПТУРИ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ
МИСТЕЦЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО»**

Сучасний розвиток художньої освіти визначається модернізаційними процесами, що спрямовані на створення нових освітніх стандартів, оновлення навчальних програм, застосування більш дієвих форм і методів навчання. У цьому зв'язку беззаперечної важливості набуває практичне вирішення проблеми підготовки студентів вищих мистецьких навчальних закладів. Формування об'ємно-просторового мислення у студентів, що займаються вивченням мистецтва скульптури, може бути важливим чинником у вирішенні багатьох творчих завдань, які стоять перед майбутніми художниками.

У роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних авторів, таких як В. В. Брюхов, А. С. Голубкіна, Н. М. Молева, І. В. Крестовський, О. С. Красноголовець, М. В. Одноралов, Н. І. Полякова, В. О. Чернишов, виявлена важлива роль об'ємно-просторового мислення студентів, необхідності його формування як одного з найважливіших складових оволодіння образотворчим мистецтвом. Проте, не зважаючи на велику кількість наукових досліджень, проблемі розвитку об'ємно-просторового мислення у студентів мистецьких вузів на заняттях зі скульптури приділено не достатньо уваги. Численні помилки і недоопрацювання, що допускаються студентами мистецьких вишів при виконанні навчальних практичних та художньо-творчих завдань на заняттях зі скульптури, що спричинені недостатньо сформованим об'ємно-просторовим мисленням зумовили написання даної статті. Отже метою статті є розгляд проблеми формування об'ємно-просторового мислення на заняттях зі скульптури у студентів вищих мистецьких закладів.

Варто відзначити, що скульптура як вид образотворчого мистецтва має свої закони побудови і взаємодії з навколишнім

простором. Цей вид мистецтва традиційно приваблює глядача своєю виразністю, тривимірністю, відчутністю, а часом і яскраво вираженою емоційністю. Природа скульптури зазвичай розвивається у тісному контакті з архітектурою [1, с. 102]. Завдяки цим властивостям скульптура широко використовується в оздобленні екстер'єрів, інтер'єрів будівель, задіюється в організації архітектурного простору площ і скверів сучасних міст. Образно-пластичні властивості скульптури здатні внести в середовище проживання людини естетику і художню організацію. У скульптурі виразність форм – це продукт синтезу твору з навколишнім простором, а отже скульптуру слід розглядати як певний організм в його об'ємно-просторовій єдності [2, с. 6].

Вміння організувати гармонію між формою та простором, створювати певний діалог між скульптурним твором і навколишнім середовищем, одно з важливих завдань, що стоять перед скульптором. «Уміння побудувати драматургію виконання просторового об'єму як формотворчого елемента скульптури є надзвичайно важливим у професії скульптора. Вступаючи у різноманітні зв'язки єднання з об'ємом самого скульптурного матеріалу, просторовий об'єм став об'ємним пластичним засобом скульптури ХХ ст. Діалог форми і простору може проявлятися у різноманітних зв'язках», – зазначає відомий педагог-скульптор О. С. Красноголовець [3, с. 21].

Вивчення дисципліни «Скульптура» поряд з малюнком, живописом і композицією має важливе значення у формуванні професійних якостей майбутнього художника. Метою предмету «Скульптура» є навчання студентів навичкам роботи з пластикою форм, розвиток здатності до образного та об'ємно-просторового мислення. Програма з дисципліни «Скульптура» побудована таким чином, що студенти, виконуючи практичні завдання, спочатку прості, потім більшої складності, набувають навички роботи з формою та простором, опановують закони створення круглої скульптури, принципи побудови рельєфної пластики. Робота на заняттях зі скульптури розвиває у студентів почуття прекрасного, розуміння пластичного взаємозв'язку деталей по відношенню до загальної форми, навчає правильному і гармонійному розподілу мас у просторі, виховує здатність впевнено оцінювати і виражати красу у формі і просторі, формує об'ємно-просторове мислення студентів.

Важливим є те, що у процесі вивчення дисципліни «Скульптура», студенти знайомляться з основними принципами цього виду образотворчого мистецтва, набувають навичок просторового, пластичного, комбінаторно-образного мислення, засвоюють знання пластичної анатомії людського тіла, набувають розуміння властивостей і можливостей окремих матеріалів та способів використання їх у своїх творчих пошуках, опановують на практиці технологію і техніку

формування та виливання. У роботі над практичними завданнями, пов'язаними з ліпленням рельєфних зображень, студенти знайомляться з основними видами скульптурного рельєфу, вивчають закони їх побудови.

При вивченні круглої скульптури студенти намагаються побудувати тривимірну форму в просторі, створити скульптурну композицію гармонійно врівноважену по масам з усіх боків.

Крім практичних завдань, що полягають у копіюванні та вивченні форм живої природи, навчальною програмою зі скульптури на кожному курсі передбачено ряд завдань творчого характеру, націлених на декоративне композиційне рішення. Ці завдання дають можливість студенту розкрити свій індивідуальний творчий потенціал, розвивають здатність студентів стилізувати, узагальнювати, сприяють активному формуванню об'ємно-просторового мислення.

Наприклад, на першому курсі таким завданням для студентів мистецьких вузів є ліплення в рельєфі «Ускладненого тематичного декоративного натюрморту». У цьому творчому завданні студентам необхідно не прямо зображувати реальні побутові предмети натюрморту в рельєфі, а їх художньо осмислювати, з'єднувати ці предмети в гармонійну декоративну композицію, об'єднану однією тематикою і стилізацією форм. При цьому можна використовувати всі об'ємно-пластичні особливості рельєфу.

У практичному завданні для студентів третього курсу «Етюд голови. Декоративно-пластичне рішення», студенти повинні будуть створити в просторі художній образ людини, здатний виразити певну ідею, настрій, емоційний стан. У процесі роботи над етюдом, студенту необхідно віднайти свою образно-пластичну, декоративну, умовну мову скульптури, здатну донести до глядача задуману ідею. У даному випадку умовність формоутворення в декоративній скульптурі, слід розуміти не як пасивність по відношенню до матеріалу, але як спосіб досягнення виразності ідеї, яку хоче передати автор.

На думку науковців, при виконанні подібних завдань, спрямованих на пошук нових оригінальних пластично виразних форм, слід у всьому дотримуватися закону міри і композиційно обґрунтовано розставляти змістові акценти у організації візуальної інформації у змісті елементів твору [4, с. 196].

Працюючи над практичним завданням четвертого курсу «Оголена натура в русі. Рельєф», студентам необхідно буде передати пропорції, рух і анатомічні особливості живої моделі, правильно розподілити маси у просторі, провести конструктивно-анатомічний аналіз форм фігури з урахуванням скорочення їх за законами класичного рельєфу, що допоможе формуванню їх об'ємно-просторового мислення.

Наступне завдання на четвертому курсі – це створення композиції «Архітектурно-блокова вставка. Рельєф». Це творче завдання,

в якому студентам надається можливість створити власну образно-пластичну концепцію розміщення людської фігури в рельєфі. Виконуючи це завдання, студенти закріплюють знання, пов'язані з законами скорочення фігури людини в рельєфі, вчаться композиційно правильно вписувати цю постать в замкнутий простір архітектурно-блокової вставки, з урахуванням подальшого виготовлення рельєфної композиції в різних скульптурних матеріалах (кераміка, камінь, дерево, бетон, метал).

Отже, враховуючи вищезазначене, ми можемо зробити такі висновки: практичні вміння та навички, які студенти отримують, виконуючи завдання на заняттях зі скульптури, є базою для професійного розуміння законів формоутворення, розвитку образно-пластичного та об'ємно-просторового мислення. Ці заняття дозволяють студенту розібратися в законах гармонійної побудови творів скульптури, відчутти ступінь впливу цих творів на емоційно-чуттєву сферу, сприйняття людини, сприяють здійсненню їх творчих художніх задумів.

Займаючись скульптурою, студенти мистецьких вузів набувають уміння працювати з об'ємом і простором, вчаться відчувати співвідношення рельєфних планів, підпорядковувати своєму творчому задуму пластичні матеріали. Вміння та навички, отримані на заняттях зі скульптури, знаходять своє застосування також при виконанні курсових та практичних робіт з дисциплін «Композиція» та «Робота в матеріалі», завдань, виконання яких пов'язане безпосередньо з розвитком та формуванням об'ємно-просторового мислення і з застосуванням скульптурних засобів виразності.

Література

1. Виппер Б. Р. Введение в историческое изучение искусства / Б. Р. Виппер. – М: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2004. – 368 с. **2. Полякова Н. В.** Скульптура и пространство. Проблема соотношения объема и пространственной среды / Н. В. Полякова. – М. "Советский художник", 1982. – 200 с. **3. Красноголовец О. С.** Основы скульптуры: Навч. посіб. / О. С. Красноголовец. – К: Знання, 2008. – 171 с. **4. Чернишов О. В.** Формальная композиция. Творческий практикум. / О. В. Чернишов. – Мн. Харвест, 1999. – 312 с.

Коршунов Д. О. Формування об'ємно-просторового мислення на заняттях зі скульптури у студентів вищих мистецьких закладів спеціальності «Декоративно-прикладне мистецтво».

У даній статті розглядаються проблеми формування об'ємно-просторового мислення на заняттях з дисципліни «Скульптура» у студентів вищих художніх навчальних закладів спеціальності «Декоративно-прикладне мистецтво». У процесі аналізу доведено, що навчання скульптурі формує об'ємно-просторове мислення і

удосконалює практичні навички при виконанні завдань, пов'язаних із виконанням творів скульптури. Займаючись скульптурою, студенти набувають уміння працювати з формою, навчаються відчувати співвідношення рельєфних планів, підпорядковувати своєму творчому задуму пластичні матеріали. Зазначено, що виконуючи практичні завдання на заняттях зі скульптури студенти навчаються правильному і гармонійному розподілу мас у просторі, виробляють здатність впевнено оцінювати і висловлювати красиве у формах та об'ємах, що певною мірою сприяє здійсненню в реальності їх творчих художніх задумів.

Ключові слова: об'ємно-просторове мислення, студенти, заняття зі скульптури, вищі мистецькі заклади.

Коршунов Д. А. Формирование объемно-пространственного мышления на занятиях по скульптуре у студентов высших художественных заведений специальности «Декоративно-прикладное искусство».

В данной статье рассматриваются проблемы формирования объемно-пространственного мышления на занятиях по дисциплине «Скульптура» у студентов высших художественных учебных заведений специальности «Декоративно-прикладное искусство». В процессе анализа доказано, что обучение скульптуре формирует объемно-пространственное мышление и совершенствует практические навыки при выполнении заданий, связанных с исполнением произведений скульптуры. Занимаясь скульптурой, студенты приобретают умение работать с формой, учатся чувствовать соотношение рельефных планов, подчинять своему творческому замыслу пластические материалы. Отмечено, что выполняя практические задания на занятиях по скульптуре, студенты учатся правильному и гармоничному распределению масс в пространстве, вырабатывают способность уверенно оценивать и высказывать красивое в формах и объемах, что в определенной степени способствует осуществлению в реальности их творческих художественных замыслов.

Ключевые слова: объемно-пространственное мышление, студенты, занятия по скульптуре, высшие художественные учреждения.

Korshunov D. A. The formation of spatial thinking in the classes of sculpture students of artistic higher educational establishments in the specialty "Decorative arts"

This article discusses the problems of formation of spatial thinking in the classroom on the subject "Sculpture" among the students of artistic higher educational establishments of the specialty "Decorative arts". The analysis proved that the sculpture training forms spatial thinking and develops practical skills in performing tasks related to the execution of works of sculpture.

Engaging in sculpture, students acquire the ability to work with form, learn to feel the ratio of relief plans, under its creative design plastic materials. The program of the discipline "Sculpture" is constructed in such a way that students performing practical tasks, first simple, then more complexity, acquire skills of working with form and space learn the laws creating the round sculpture, the principles of relief sculpture. The students of the specialty "Decorative applied art" was offered a number of case studies on the subject of sculpture, was aimed at the formation of spatial thinking. Noted that performing practical tasks in the classes of sculpture students learn the correct and harmonious distribution of masses in space, develop the ability to confidently evaluate and make beautiful forms and volumes, which to some extent contributes to the implementation in reality of their creative artistic designs. Skills acquired during the course of the sculpture find their application also in the course and practical works on disciplines of "Composition" and "material" of tasks that are directly related to the development and formation of spatial thinking and use of sculptural materials.

Key words: spatial thinking, students, Sculpture, the artistic higher educational establishments.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2017 р.

Прийнято до друку 30.02.2017 р.

Рецензент – к. пед. наук, доц. Сасенко Т. В.

УДК 377.5/377.6:745

В. В. Шимко, Т. В. Сасенко

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ-КЕРАМІСТІВ

Збереження генетичної пам'яті та культурних традицій народу є головним завданням мистецтва взагалі і мистецької освіти зокрема. Саме через наслідування культурних традицій рідного народу відбувається передача основних цінностей та досягнень нації. Одним із культурних надбань нашого народу є мистецтво кераміки. Тому розвиток професійної освіти майбутніх художників-керамістів у руслі народних традицій, задля збереження національної ідентичності є одним із найважливіших завдань сучасної мистецької освіти.

Метою цієї статті є розгляд досліджень перспектив розвитку професійної освіти майбутніх художників-керамістів із орієнтацією на збереження національних рис на шляху світового процесу глобалізації та культурної інтеграції.